

Som sälen söker sig till isvaken för att få frisk luft...

GUNNAR SVENSSON

Som sälen söker sig till isvaken för att få frisk luft, söker sig människan till biblioteket för att andas ut. I min barndoms Härnösand låg biblioteket ovan fisktorget. En fiskhall sträckte sig djupt under böckernas värld.

Likt en säl dök jag in på biblioteket, ingen strömning i munnen, dock låne-kort i fickan.

Biblioteket låg granne med Stora torget. Mitt hem strax intill bestod av religiöst förmynderi, böcker, tidskrifter censurerades. Biblioteket gav de öppna vidderna, friheten. Tidskriftsrum eller kafé kopplat till böckerna fanns inte då, dock gömd bakom en hylla skönlitteratur åkte jag jorden runt.

Att tillåta gemene man gratis komma in i värmen från gatan, slå sig ner och läsa tidningar på alla möjliga och omöjliga språk, om vad som sker i vår värld, det är STORT. Virrig person, försöksutsläppt från någon anstalt, läser

Sjöfartsnytt. Något så när nykter, äldre ungar studerar serier ingående. Prosten emeritus synar senaste travkolumnen. Avdankad pensionerad ryss med fimbulsäck läser nyheter på sitt kyrilliska alfabet, tidningen drar han fram och tillbaka framför ansiktet, för att spara ögonen. Ung norsk dam letar tidskrifter: hur anlägga örtagård? Äldre kvinna läser intensivt al Ashram: vad händer just nu i hennes hemstad Kairo? Hon följer de kalligrafiskt vackra slingorna med öppen mun, rädd att gå miste om något. De offentliga bibliotekens tidskriftshörnor är ett mått på landets upplysning socialt och kulturellt.

De mest osannolika människor hittar du i en större stads bibliotek. Speciellt avdelningen för tidskrifter. Vill du dessutom låna en bok, finns det alltid någon vänlig dam som hjälper dig till rätta (oftast kvinnor, ty de äro ej så kostsamma). I många länder är allt detta helt fritt. På flera bibliotek finns kaféhörna med ostsmörgås. Tillika toalett. En regnig höstdag finns inget hemtrevligare än att sitta ihop med fullständiga främlingar och läsa en tidning som man knappt begriper. Fin tyst samvaro uppstår bara på bibliotek. Någon mumlar intensivt när han hittat spännande avsnitt i sin bok eller tidning, annars tyst, tydligt kan man höra katten spinna när man läser Gösta Knutssons serie Pelle Svanslös.

Enligt Svensk Biblioteksörening finns: 2 100 kommunala bibliotek, filialer, bokbussar och andra utlåningsställen i Sverige.

66 000 publika aktiviteter anordnades förra året. Sammanlagt gjorde vi 68 miljoner besök på folkbiblioteken.

Härnösands gamla bibliotek. Den vita byggnaden t.h.

Jag har inte varit i Timbuktu, den intellektuella oasen i Sahara. Där lär finnas en hopar mycket lärda böcker väl bevarade sedan lång tid. Den torra luften gör att allt konserveras. Även människorna blir där gamla och förståndiga. Något ditåt måste det kännas när man släntrat runt i en mellansvensk stad och hittar oasen biblioteket, just i gatuplanet, bara att slinka in och bli delaktig. Även om vi inte har tillgång till heta sanddyner känns det ändå skönt att slå sig ner i läsfåtöljen, studera fjärran länder från vår inre horisont.

Drömmar finns om julens goda smörgåsbord. På alla bibliotek står det ständigt framdukat, helt utan kostnad. Tyvärr är de flesta bibliotek stängda över jul, annars hade jag gärna sökt mig dit vid storhelger, andlig spis är icke oviktig. Gogols Döda Själur (han med novellen Kappan) ger inblickar i vårt galna vardagsliv, jagandet efter ägodelar och frossandet i garnerad spädgris.

Under år som rullat har jag besökt privata och offentliga andningshål hemma och utomlands. Vissa storstäder består sig med gästfria bokhandlare som håller öppet dygnet runt med välförsett kafé. I Sankt Petersburg kan man slå sig ner, ta för sig av bakverk, böcker, tidskrifter, även om klockan är två på natten. Köpenhamns huvudbibliotek är ett föredöme av tillgänglighet. Mitt i centrum, gatuplanet, rör sig folk hela dagarna. Ingen in- eller utkastare. Vid tidskriftshörnan halvsover någon trött Tuborgsentusiast med doft av aldrig pilsner. En fridfull hemort för olika världsmedborgare.

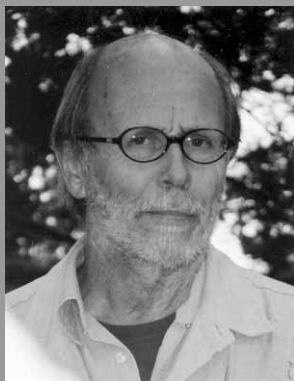
Kungliga Biblioteket i Stockholm, vårt Nationalbibliotek, är öppet för alla. Dit går man om man vill kalla sig forskare, bläddra i böcker, anteckna i kollegieblock. Beställa fram karolinern Strahlenbergs karta över Sibirien från 1720-talet eller bara titta på äkta persisk historia i praktband. Finns också där en samling karikatyrer från franska revolutionen. Vasst hån gisslar det andliga frälset, prelater, munkar, aristokrater, allt i vackra färger.

Många länder har Nationalbibliotek. Vissa länders bibliotek förstörs av annat lands girighet. Sitter just nu och läser The Guardian. (min förmåga på främmande språk är torftig, begriper dock huvudstråken). En intervju med Saad Eskander som är chef för Iraks Nationalbibliotek i Bagdad. Vandaler från en annan världsdal bröt sig in och förstörde stora delar av biblioteket. Han berättar för den engelska tidningen: Iraks nationalskatt sargades svårt av utbildade soldater.

Tusenåriga boksamlingar plundrades efter invasionen. Saad påminner i artikeln att kolonialmakten England, dess ansvarige Winston Churchill, långt före Saddam Hussein, använde sig av militära gasattacker i Irak mot vad Churchill kallade "landets ociviliserade stammar". Någon hängs, någon får Nobelpris i litteratur.

Vad händer i vår omvärld? Biblioteken genom sitt stora utbud, sin tillgänglighet, ger ökad förståelse mellan invandrare och svenskar. Ett bra sätt att motverka främlingsfientlighet. Böcker tillsammans med tidskrifter, in- och utländska, ger oss kunskap om nya världar. Att inte se upp eller ned på någon, alla föds vi lika. Någon läser bok i Timbuktu, samtidigt läser någon sin lokaltidning i Torsby.

Krönikan har varit publicerad i Värmlands Folkblad 30 aug. 2008

Gunnar Svensson är född 1935 och debuterade 1947 i Västernorrlands Allehanda. Han är utbildad tecknare vid Beckmans i Stockholm och har arbetat 10 år utomlands.

Gunnar Svensson är innehavare av Boklådan i Ransby. En butik med självservering för själen. Öppen natt och dag med musik. Har givit ut en rad böcker, senast **Livet är ett spektakel** (Heidruns förlag)

Gunnar Svensson var den drivande kraften bakom Pilgrimstapeten i Ransby. Man återfinner honom säkert på den årliga Utmarksfestivalen, som i år äger rum 25 juli.